

Fra helsefarlige
lokaler i Rathkesgate
flyttet Sigurd Vangen
stangproduksjonen
til Prestfoss i Sigdal.
Resten er sportsfiske-
historie. Gründeren
og tusenkunstneren
er riktignok gått bort,
men det legendariske
navnet lever videre i
beste velgående.

SPLITTING AV BAMBUS:
Selvlærte Sigurd Vangen
splitter tørr tonkin-bambus til
sine kjente splitcanestenger.
(Foto: Johan Brun)

Legenden Sigurd Vangen:

Stangbyggeresset fra Sør-Odal

Tekst: Arild Blomfeldt

Sigurd Vangen ble født på småbruket Vangen i Sør-Odal i 1910. Det var små kår, og hele søskenflokket på ti gutter og to jenter måtte derfor hjelpe til allerede i ung alder for å få endene til å møtes. Jakt og fiske i skogsområdene inn mot svenskegrensa i Sør-Odal ga et nødvendig tilskudd til kosten. Sigurd og brødrene måtte fiske abbor og gjedde til husholdningen, og fiskeinteressen ble vekket tidlig. De brukte selvbygde stenger av slank rogn, toppknytt bomullssnøre og dupper av furubark.

Sigurd kom tidlig ut i arbeid, og han hadde god fysikk og solide arbeidsnever etter mange år som tømmerfløter. Etter hvert ville han ha en yrkesutdannelse, og interessen for trearbeid fikk ham til å begynne i lære som møbelsnekker. Han ble en meget dyktig sådan, og var kjent som en kunstner med treverk.

Musikalsk som familien var, bygde Sigurd feler og gitarer til søsknene sine, og de spilte ofte opp til felles hygge. Ei hardingfele med perlemorsbesetning skal være en

av hans finere håndarbeider. Siden interessen hans for fiske og arbeidet som finsnekker var godt kjent, ble det til at fiske-

kameratene gikk til Sigurd for å få reparert fiskestengene sine – enten de nå var av greenheart, tonkin-bambus, hickory eller norsk heltre. Han var imidlertid mest opptatt av å arbeide med stenger av splitcane, og fattet stor interesse for deres oppbygning.

HÅNDVERKSMESSIGE UTFORDRINGER

Splitcanestengene som ble solgt i Norge, kom for det meste fra England, men det ble også solgt en del amerikanske stenger før krigen. Etter krigen var det knapphet på varer generelt – og splitcanestenger spesielt! For Sigurd var ikke veien lang fra å reparere til å bygge selv. Han kom over noen utslitte Milwall splitcanestenger som han splittet opp i liminga for å se hvordan de var bygd opp. Etter hvert fikk han tak i noen bambusstokker (tonkin) fra Kina,

GLASSFIBER: Sigurd og sønnen Kjell lagde også utmerkede glassfiberstenger. Vangen 602, 603 og 610 satte standard, og den gule Dream-serien var av internasjonal toppklasse inntil karbonstengene overtok. (Foto: Arild Blomfeldt)

INTERNASJONALT RY: Sigurd Vangen opparbeidet seg et internasjonalt ry for splitcanestengene sine, og det var ikke få castingmesterskap som ble vunnet med Vangen-stenger.

HÅNDVERK: Sigurd Vangen retter splitcanespiler før liming. (Foto: Privat)

og bygde sine første fiskestenger. De var kanskje ikke all verden, men det var en begynnelse. Han var i gang. Det ble mye prøving og feiling den første tida, til han fikk ei stang han var fornøyd med.

Sigurd hadde som nevnt møbelsnekkerutdannelse, og for den selv lærte stangbyggeren og tusenkunstneren var veien til å starte opp en egen, liten hjemmebedrift kort. Det begynte i det små hjemme på kjøkkenbenken på slutten av 1940-tallet, men bedriften tok seg opp da det ble leid lokaler på ca 100 m² i tredje etasje i Rathkesgate 9 i Oslo.

I begynnelsen var Vangen & Carlsen, som bedriften het den

MØBELSNEKKER: Sigurd Vangen hadde gått i lære som møbelsnekker. Stangbyggerkunsten lærte han seg selv.

gangen, en familie- og vennebedrift. Han fikk med seg søsknene Kaare og Tanja, kona Else og fiskekamerat og kompanjong Odd Carlsen. Etter hvert kom også Sigurds sønner, Kjell og Odd, med i produksjonen.

Lokalene i Rathkesgates ville definitivt ikke oppfylt dagens arbeidsmiljøkrav. Et vindu var eneste utluftingsmulighet i lakkrommet, og selv om duften av nystekte brød og boller fra Baker Hærnes i underetasjen fylte lokalene, var faren for løsemiddelskader stor over tid. Bedriften krevde også større plass, og flyttet til Prestfoss i Sigdal.

Sigurd fortsatte å bygge fiskestenger og feler til han var over 70 år, men alder og uforsiktig omgang med løsemidler, kom til å prege ham. Etter hvert overtok sønnen Kjell familiebedriften.

OPPSVING I STANGBYGGINGEN

Sportsfiske etter laks begynte å ta seg opp på 50-tallet, og Vangen startet produksjon av laksestenger som Sølvbu, Winnie Low Water og Salmon Salar. Det ble fart i stangbyggingen, som var på sitt største i 1971, med 3000 enheter fordelt på flue- og slukstenger.

Ingen utfordring var for stor når Sigurd sto overfor et problem i forhold til arbeidsverktøy. Etter noen dagers grubling og enkle strekkonstruksjoner på papiret, var ideen og verktøyet en realitet. Han lagde mange av maskinene sine selv (frese-, surre-, limemaskin osv.).

Sigurd var proff på alle områder, og aldri idéløs. En revolusjonerende, ekspanderende stangholk (Intercon, se foto lenger bak) for hule glassfiberstenger ble en suksess. Det fortelles at han takket nei til et tilbud fra Hardy i England på 500 000 kroner for kjøp av patentet, og Orvis var også på jakt etter ett av patentene hans. Det han måtte ha manglet av økonomisk teft, tok han imidlertid igjen i godt håndarbeid. Datidas splitcanestenger kunne som kjent sprekke i liminga, og måtte lakkess over, men stengene til Sigurd var aldri noe lappverk.

FÅMÆLT OG TØRRVITTIG

Sigurd var ingen pratsom kar, heller fåmælt. Han innga imidlertid respekt, men fikk du ham som venn, var han både gavmild og hjelpsom. Da glassfiberstengene begynte å komme på markedet på 1950-tallet, ble Sigurd spurt om det nye

FRESEMASKIN: Her
freser Sigurd Vangen
ut splitcanespiler. I
denne prosessen får
stanga sin tapering.
(Foto: Privat)

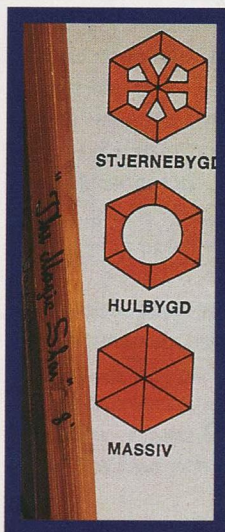

materialets fordeler framfor splitcane. Han svarte bare tørt:
– Glassfiber kan jo også fiskes med!

Dette utsagnet gjenspeiler holdningen hans til håndverks-
produktene han arbeidet med, men han var likevel ikke blind
for glassfiberens framtid som stangmateriale. Hans personlige
mening var at ei stang skulle være ei rolig helaksjonsstang og
den skulle takles med et dobbelt-tapert fluesnøre.

Det ble stadig forsket på nye byggemåter for å få lettere,
spenstigere og mer langkastende stenger. Sigurd kunne stå
i timevis og kaste med og uten flue for å teste ut stangas
kasteegenskaper. Han la all sin ære i å bygge ei helt perfekt
stang framfor å serieprodusere flere halvgode, noe som kan-
skje gikk ut over produksjonskontinuiteten den første tida?

The Magic Star på 8 $\frac{3}{4}$ ' og 9 $\frac{1}{4}$ ' i snøreklasse 7–8 var
en nykonstruksjon som vakte stor oppmerksomhet. Den
var stjernebygget, og byggemåten ga Vangen muligheten til
å få fram den aksjonen og styrken ei fluestang skulle ha.

**MAGISK
STJERNE:** I dag
er nok Sigurd
Vangen mest
kjent for sine
stjernebygde
stenger. I
samtida vakte
Magic Star-
stengene
stor opp-
merksomhet.
(Foto: Arild
Blomfeldt)

MONTERING AV HOLK:
Fra hel bambusstokk til
ferdig stang var det mange
arbeidsprosesser. Her monteres
stangholken. (Foto: Privat)

Bambusspilene ble flam-
meherdet for å gi stanga den
lille ekstra spensten, og det
har gitt den flere topp-plasse-
ringer i casting-konkurranser.
Stanga er selv i dag ei meget
god tørrfluestang for splitcane-
entusiaster.

TAKK TIL...

Odd Vangen, Lasse Vangen,
Helge Finnholth, Frank Nyland,
Sverre Scheen, Harald Tellefsen,
Leif Johansen m.fl. for villig
hjelp og opplysninger.

GOD KASTER OG FISKER

På grunn av helårstestingen utviklet han etter hvert en meget god kasteteknikk. Fiskeinteressen var stor, og han var mye på Hardangervidda (Ossjøen), der han fikk mange store ørreter på 3–4 kg. Etter hvert fisket han også sjørøret og laks i Olden, Lærdalselva og Stjørdalselva. Han var en tålmodig fisker, og han likte å kaste, men fisketida ble etter hvert for knapp. Det var mange kunder som skulle ha reparert stenger, og i butikkene steg etterspørselen etter nye.

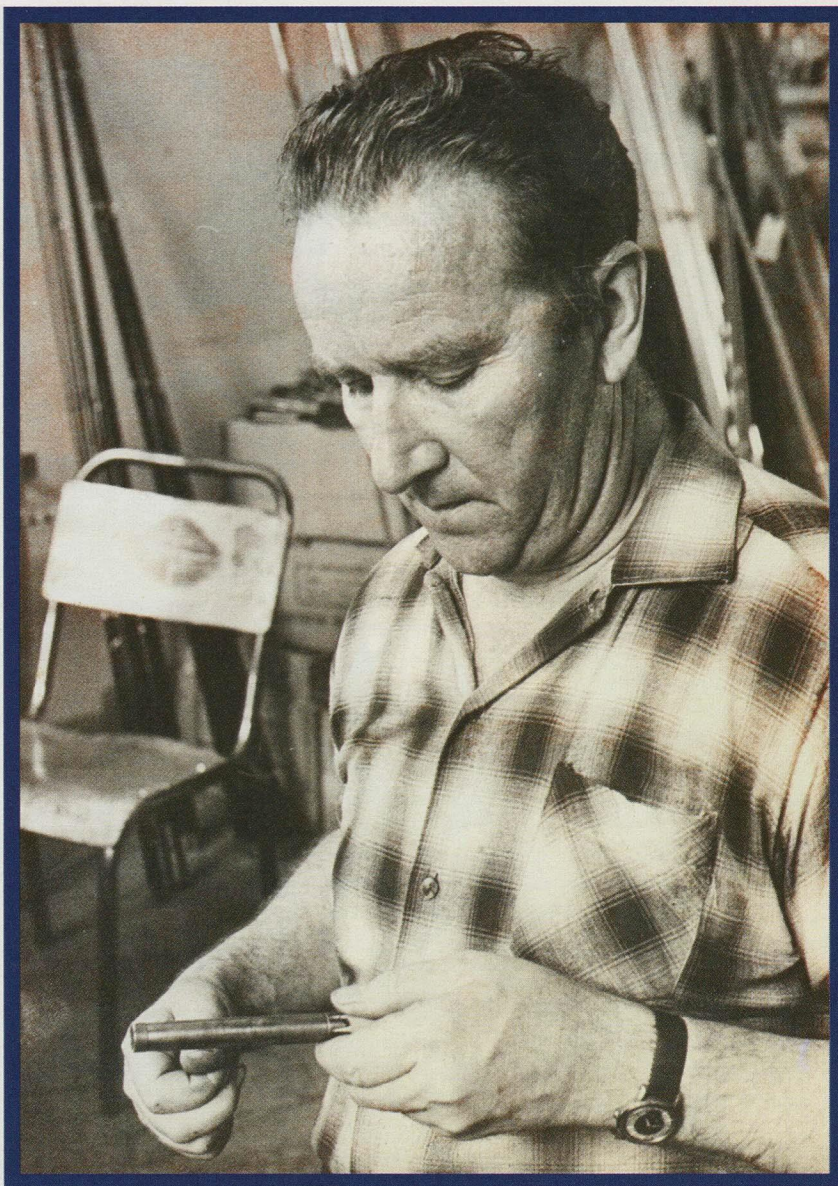
Sigurds fysikk
krevde kraftige
stenger, noe som
også preget

stangsorimentet. Den letteste fluestanga for ørret var Winnie i snøreklasse HDH-DT 6 og oppover til tunge tohånds laksestenger som Sølvbu i snøreklasse GAAAG-DT 11. Han lagde også slukstenger og spesialstenger til casting.

Sigurd kom tidlig inn i Arbeidernes Jeger- og Fiskeforening, der han fattet interesse for casting. Til castingutøverne bygde han individuelle stenger! Hvis stanga ikke passet, kunne han sette i gang med en ny, og prisen kunne alltid diskuteres. Han likte å være i castingmiljøet, der han var blant venner, men han tok ikke idretten for alvorlig.

Etter en konkurranse ble Sigurd spurt om han hadde fått til noen lange kast.

– Jeg kom ikke så langt som jeg trodde jeg skulle ha kommet, men det hadde jeg aldri trodd heller! var svaret. Verden gikk tydeligvis ikke i grus selv om han ikke vant. Derimot er flere NM, nordiske mesterskap og verdensmesterskap vunnet med Vangen-stenger. Stengene har også satt flere verdensrekorder i lengdeøvelsene, og Sigurd fikk etter hvert et internasjonalt navn.

NYSKAPENDE: En revolusjonerende, ekspanderende stangholk for hule glassfiberstenger ble en suksess. (Foto: Arild Blomfeldt)

HALL OF FAME

Mange sportsfiskere i Norge og utlandet kan takke Sigurd Vangen for å ha blitt helfrelste sportsfiskere. Til å være et «sportsfiskeland» med utallige muligheter, har det ikke vært mange fiskestangprodusenter opp gjennom årene. To store har markert seg i Norge og internasjonalt. Den ene er Asbjørn Hørgård, den andre er Sigurd Vangen.

Selv om det ikke er så mange år siden Sigurd Vangens bortgang (1988), lever navnet hans fortsatt videre i sportsfiskekretser gjennom sønnesønnen Lasse Vangen som driver Destination Fishing på Lysaker.

Gamle stangbyggere i USA, som for eksempel Payne, Orvis, Leonard og Garrison har fått sine hedersplasser på egne fluefiskemuseer. Sigurd Vangen var en stor stangbygger som burde fått sin plass i Hall of Fame, sammen med andre, gamle stangbyggere fra Norge, som Moi, Nordgaard, Hansa, E. A. Olsen med flere.

Sigurds verktøy og stangtaperinger er kanskje borte for alltid, men kan muligens ligge igjen på et lager i Sigdal? Er det tilfellet, håper jeg at det dukker opp til glede for både sportsfiskere og stangbyggere, og at det eventuelt får sin plass på Skogbruksmuseet i Elverum.